

Bron 6

Nieuwsbrief voor IVN Born - Land van Swentibold

nummer : 151

winter: 2022

ivn natuur
educatie

De IVN-missie: het IVN laat je leren van de natuur en verrijkt daarmee je leven. Het laat je nadenken over je gedrag en motiveert je tot milieubewust handelen.

Inhoud:

Pagina:

2	Inhoud
	De gekraagde aardster
3	Het jaar is omgevlogen
4	Verrassende IVN-varia-avond
5	De herfst zit vol verrassingen
6	Van de bestuurstafel
	Bomen over bomen
7	De Kink en de bever
9	Dat was schrikken
10	Baardman
12	15juli 2022
14	Hij is er weer
15	Toch weer nieuwe aanwinsten in onze vogelvitrine
16	Sluipwespen, nuttige dieren
18	Opbrengst Rabo ClubSupport
19	Wijzigingen van de IVN-contributie per 1 januari 2023
20	Wist u dat?
21	Activiteitenprogramma
22	Colofon
	Contributie
23	Kerstwens
	Een bedankje voor onze trouwe bezorgers

De gekraagde Aardster

Op de voorpagina staat een zeker in de kersttijd toepasselijke en heel fraaie **aardster**. Onze 'struiners' vinden dit jaar op verschillende locaties opvallend veel gekraagde aardsterren. (Geastrum, Myriostoma, Astraeus). Deze paddenstoelen zijn echte opruimers in het bos. Je vindt ze meestal op voedselrijke plekjes. De sporen zitten binnen in het bolvormig vruchtlichaam. Bij rijpheid springt de buitenlaag van dat vruchtlichaam open en buigen de slippen zich stervormig. De binnenlaag met de sporenmassa opent zich bovenaan met een klein gaatje waardoor de sporen bij aanraking of door een regendruppel naar buiten komen. Let extra op om deze bijzonder paddenstoel te ontdekken!

Het jaar is omgevlogen.

Het jaar 2022, dat nu bijna voorbij geraasd is, vond ik zeldzaam spannend en dreigend. Zorgen over onze gezondheid, ons klimaat en onze veiligheid ervaar ik als groter en dichterbij dan nooit eerder. We wonen in een dichtbevolkt land. In dat drukke land willen we energie opwekken, voedsel verbouwen, recreëren, ons verplaatsen en nieuwe huizen bouwen. Om maar wat op te noemen.... Daarbij willen we ook nog een gezonde natuur en fraaie landschappen! Belangrijk vinden we het om de natuur in stad en platteland te beschermen in het belang van flora en fauna maar ook voor onze eigen gezonde leefomgeving. We willen ook graag meer mensen, jong en oud leren om van deze natuur te genieten. 'Beleven' zoals dat tegenwoordig heet. De rijke geschiedenis van IVN laat zien dat we hier goed in zijn. Natuureducatie voor jong en oud doordringt ons van het belang van de natuur voor iedereen! Met een welgevuld en interessant excursie- en lezingen-programma gaan we daarom vol goede moed het jaar 2023 in. Dank aan de vele IVN'ers die zich hebben ingezet om onze idealen mogelijk te maken.

Het beste moment om een boom te planten was 50 jaar geleden, het op één na beste moment is NU. (1972, rapport van Rome).

Arno Duwel voorzitter

Verrassende IVN-varia-avond

niet minder om. Martien zette de deelnemers aan het werk met het vouwen van origami een kraanvogel. Dat was veel lastiger dan gedacht. Het leverde wel

hilarische momenten en gespannen vouwende IVN'ers op! Marleen was de fotoarchieven van onze Struingsgroep ingedoken. Bijna 15 jaar al vrijwel elke donderdagmorgen, weer of geen weer, op pad in de natuur!

zeldzame roerdomp. Tussen het riet stand is deze vogel zo goed gecamoufleerd dat hij haast niet te vinden is. Zijn typische hoempgeluid is wel 5 km ver te horen. Marry en Arno lieten foto's zien van kraters van

Het was alweer in 2019! dat we de vorige varia-avond konden/mochten organiseren. Dus vol verwachting waren 28 IVN'ers naar het Podiumkerkje in Grevenbicht gekomen om zich te laten verrassen. Helaas hadden twee presentatoren zich afgemeld, maar de presentaties waren er

In een vloeiende presentatie zagen we prachtige natuurfoto's, maar ook verschillende IVN'ers die we helaas moeten missen. Veel momenten van herkenning: Oh ja, dat was die, dat was daar! "Mooie" herinneringen.

Meinse had een mooie film gemaakt van eigen opnames van de in Limburg uiterst

meteorietinslagen nabij Poznan in Polen en in Arizona in USA. Indrukwekkend natuurgeweld uit de geschiedenis van onze aarde. Arno sloot de avond af met dank aan de presentatoren. Tevens deed hij een oproep aan al onze leden om volgend jaar november op de varia-avond ook met een mooi verhaal, een bijzondere natuurervaring of met mooie foto's te komen.
foto's: Rob Haagmans

De herfst zit vol verrassingen

Op zondag 13 oktober startte een groep van 28 personen bij het Dierenopvangcentrum in Born voor een herfstwandeling vol verrassingen door het Limbrichterbos. Stralend weer, maar nog weinig herfstkleuren in het bos. Er waren wel héél veel paddenstoelen te zien. De deelnemers kregen allemaal een A4'tje mee met de opdracht de

daarop afgedrukte bladeren te zoeken en mee te nemen. Er werd enthousiast naar de juiste exemplaren gespeurd en verzameld. De uitbundig voorkomende houtzwammen waren voor velen onbekend, maar oogstten

veel bewondering. Met hulp van een spiegeltje of een loepje werden ook de mooiste details zichtbaar van verschillende soorten mossen. Tot slot: koffie en limonade bij "Bron 6". De snorrende houtkachel trok geen klanten want iedereen bleef lekker buiten napraten.

Marry

Foto's Marleen Bokken.

Van de bestuurstafel

Steeds vaker wordt er een beroep gedaan op vrijwilligersorganisaties waaronder het IVN om mee te denken over de inrichting van onze leefomgeving. Denk bijvoorbeeld alleen al in onze regio aan de gebiedsvisie van Sittard-Geleen, de ontgrondingsplannen van de Graetheide, herinrichting van het ontgrondingsgebied langs de Grensmaas, de plannen met de Schwienswei, verbreding van de A2. Dat zijn zaken die de natuur in onze eigen leefomgeving aangaan en waarover van ons IVN een mening wordt gevraagd. We kunnen waar nodig een om ondersteuning door de Natuur en Milieu Federatie Limburg vragen. Het bestuur wil toch graag, bijvoorbeeld via een aparte WERKGROEP, uitbreiding van het beperkte aantal mensen waar we nu steeds een beroep op moeten doen. **Lijkt het je interessant om je specifiek voor deze belangrijke zaken in te zetten en het bestuur te ondersteunen, neem dan eens vrijblijvend contact op met Arno Duwel 046 4853003 of een van de andere bestuursleden.**

Bomen over Bomen

Ongetwijfeld heeft u de berichten gelezen waarmee de gemeente Sittard-Geleen regelmatig negatief in het bomennieuws komt. De voorgenomen kap van de schitterende rode beukenlaan in Limbricht gaat helaas door. Onze voorstellen om er een woonerf of speelstraat met eenrichtingsverkeer van te maken om zo de bomen te behouden, bleken voor de gemeente niet te realiseren en voor het merendeel van de bewoners onwenselijk vanwege mogelijke overlast! De schade voor vogels en vleermuizen en niet te vergeten het grote belang van volwassen bomen voor het klimaat zijn kennelijk nog niet voldoende doorgedrongen. Betreurenswaardig!

De voorgenomen kap van 600 paardenkastanjabomen, deels ziek als gevolg van de kastanjabloedingsziekte, maar ook nu nog gezonde bomen, kon op stevige kritiek van het IVN-Born en IVN-Munstergeleen/Sittard rekenen. Gelukkig is het plan in beraad genomen en wachten we verdere informatie daarover af.

Bij de monumentale Settela-eik aan de Campus in Born werd op 75 cm van de stam! een kabelsleuf gegraven voor het glasvezelnet. We hebben de gemeente gevraagd de kabel daar weg te halen en de boom extra zorg te geven. Tevens om de aannemer een boeteclausule op te leggen voor het

geval de boom in de toekomst ernstige schade ondervindt vanwege het gebrek aan respect waarmee bomen worden behandeld tijdens allerlei graaf- en bouwwerkzaamheden.

De Kink en de bever

Een treurig verhaal

Zoals velen van jullie al weten woont er sinds de zomer van 2021 een bever in de Kingbeek. Om precies te zeggen in het Suikerwaardje het kleine bosje waar je vroeger via de Deylersweg richting Koeweide ging. Hij/zij heeft daar een stevige dam gebouwd van allerlei materiaal waaronder ook zwerfvuil dat achter was

gebleven na het hoogwater in juli 2021.

Maar door deze dam en verderop nog een kleine dam stroomt helemaal geen water meer naar de Kink. Na de werkateliers en het compromis over de inrichting van het Trierveld hebben we bij de provincie onze zorgen geuit over het droogvallen de Kingbeek en de Kink. Na geruime tijd heb ik antwoord gekregen en van die brief wordt denkkelijk niemand vrolijk, behalve Natuurmonumenten en het Waterschap Limburg.

Het was al langer bekend dat als de zgn. onvergraven natuur, waar de Kingbeek doorloopt, overgaat naar Natuurmonumenten (verder NM) het Waterschap Limburg de beek niet meer zou gaan onderhouden en dus ook niets meer aan de beveroverlast zou doen. NM heeft de natuur in het grensmaasgebied omgedoopt tot procesnatuur. Dat betekent dat er geen onderhoud door de mens zal plaatsvinden, enkel alleen door de grote grazers de gallowayrunderen en konikpaarden. Zij moeten het gebied open gaan houden en daarna ontstaat er zogenaamde struinnatuur/wildernis die alleen toegankelijk is voor mensen die goed ter been zijn.

De voorkeur van de werkgroep Kingbeek om de Kingbeek bij de grensmaasnatuur te laten horen zodat ook de grote grazers door de Kingbeek kunnen struinen pakt nu desastreus uit. NM en het Waterschap beroepen

zich er nu op dat de Kingbeek bij het grensmaasgebied hoort en dat de dieren die voorheen op de Kink zaten ook naar de Maas kunnen. Vergeten daar echter bij dat een zwaan, meerkoet, dodaars enz. nooit zullen broeden langs de Maas omdat de waterstand daar te veel fluctueert. NM verenigd met het Consortium Grensmaas en het Waterschap Limburg maken van deze voorkeur handig gebruik, ondanks dat er nog geen eindplan voor het gebied ligt. Ook de bever hoort volgens hen bij de Grensmaas. Hij vindt wel genoeg voedsel in de opschietende wilgen langs de Maas maar zal er nooit een burcht kunnen maken door de wisselende waterstanden en de stenige bodem.

Het volgende scenario dreigt: bomen en lage vegetatie in het Suikerwaardje zullen eerst lijden onder de bever en later onder de grote grazers die dan weer een bedreiging vormen voor de bever (vertrappen burcht) omdat het gebiedje te klein is. De wilgen langs de beek zullen het moeilijk krijgen omdat ze hun hele leven lang met hun wortels in of kort bij het water hebben gestaan. Bij de Kink is nu al het verval te zien aan m.n. de populieren, ook zij hebben al te lijden gehad onder de droogte in de drooggevallen Kink. Uiteindelijk zullen er veel dode bomen en een vervallen landschap achterblijven. Zo blijft er niets over. Ook niet voor de bever. Dood hout leeft weliswaar. Maar of dat bedoeld werd met de prachtige natuur die beloofd is tijdens alle voorlichtingsavonden over het grensmaasproject? Dacht het niet.

Wim Wackers, Schipperskerk

Dat was schrikken!

Achter ons IVN-home “Bron 6” in de Rollen hangt al jaren een bosuilenkast, die ook geregeld bezet is geweest. Jaarlijks wordt de nestkast in het najaar geïnspecteerd en schoongemaakt.

Bosuilen zijn vroege broeders en kunnen al in januari eieren hebben!

De kast hangt op 6 a 7

meter hoogte, dus gewapend met een flinke ladder en een grashark! gingen Wil, Martien en Arno op inspectie. Ter voorkoming van ongewenste verrassingen werd de kast eerst beklopt met de grashark. Toen Wil daarna voorzichtig het deksel opende keek hij recht in twee bange oogjes! Het deksel weer vlug dicht gedaan, maar even later dook er door het vlieggat ‘iets’ naar

beneden, pardoes voor de voeten van Arno die flink geschrokken het nakijken had naar waarschijnlijk een steenmarter. In een flits verdween deze tussen de struiken. Iedereen verrast achterlatend. We vonden helaas geen uilenballen meer onder de boom en in de kast alleen maar uitwerpselen van de marter(?) Uiteraard willen we weten welke kraker de kast bezet heeft, daarom is er een wildcamera in de buurt opgehangen. Onze werkgroep BOG kijkt naar een diervriendelijke manier om te zorgen dat de uil wel, maar ongewenst bezoek niet in de kast kan komen. Wordt vervolgd dus!

Baardman

De baardman (*aegithalos caudatus*) is een vogeltje van 17 cm die volledig afhankelijk is van uitgestrekte rietvelden. De naam dankt hij aan de typische bakkebaarden bij het mannetje. Het vrouwtje moet het, helaas voor haar, ook doen met deze naam, zonder baard en met “man”. Dus helemaal, om het trendy te zeggen, genderneutraal is deze soort niet. Hij behoort tot de orde van de “passeriformes” (zangvogels) in de familie “timaliidae” en is nauw verwant met de diksnavelmezen uit Azië. In de boeken wordt de vogel beschreven tussen de mezen, maar hij lijkt er alleen maar op, hij is niet verwant. Het is een jaarvogel, hoewel hij maar zelden broedt in Nederland, voornamelijk in de Oostvaardersplassen en aan het Lauwersmeer. In de winter ziet men deze in vrij kleine tot grote groepjes bij elkaar. De grootste aantallen komen voor in Roemenië.

Voedsel vindt deze vogel in het riet, waar in de zomer naar insecten wordt gezocht en in de winter naar de zaden van riet en rietgras. Het nest wordt

dan ook in het dichte riet gemaakt tot één meter boven de grond. Er worden twee tot drie nesten gebouwd. Zodra in het ene nest de jongen groot genoeg zijn en op uitvliegen staan, legt het vrouwtje weer nieuwe eieren. Dit voorkomt dat het oude nest te zeer bevuild wordt, omdat de jongen

nog regelmatig terugkeren om er de nacht door te brengen. In 12 dagen worden de vijf tot zeven eieren uitgebroed in de maanden mei tot en met augustus en de jongen groeien zeer snel. Wel vier broedsels volgen elkaar op. Dit is nodig, want in strenge winters zijn de aantallen die het niet halen, erg groot. Debet hieraan is ook, dat zij in april/mei ineens overschakelen van zaden naar insecten en hun spijsverteringssysteem hierop aanpassen. Dus als

in deze periode nog nachtvorsten optreden en er daardoor minder insecten zijn, is het ook fataal voor vele vogels. Immers terugkeren naar zaden is dan niet mogelijk.

Gefascineerd werd ik voor dit vogeltje vanwege zijn prachtig fluweelzachte kleuren. Het is lichtbruin met een lange licht geelbruine staart. Het mannetje heeft een licht blauwgrijze kop met een lange, afhangende *snor*. Ondanks zijn naam is dit geen baard. De keel is wit. De kop van het vrouwtje is beigebruin zonder *snor*.

In de boeken en op foto's zag ik hem afgebeeld met zijn mooie kleuren en heb lang gedacht, dat de platen werden gepimpt om het mooier te maken. Dus was het noodzakelijk om zelf eens op onderzoek uit te gaan; daarom reed ik met de auto op goed geluk naar het Lauwersmeer. Het geluid (een metalen tsjing of ping) had ik van tevoren goed in mij opgenomen en met opengedraaide ramen reed ik langs de rietkragen. Bij Ezumakeech was het raak. Onmiskenbaar het geluid van een groepje. Langzaam reed ik langs de weg en plotseling zag ik ze ook boven het riet vliegen om verderop weer in het riet te verdwijnen. Ik bleef een tijdje staan en zag ze toen langzaam, maar zeer behendig langs de rietstengels om hoog klauteren om zich te goed te doen aan de zaden. Het weer was perfect en ik kon een aantal opnames maken. Bij een harde wind zullen ze onder in het riet blijven. Na een tijdje was ik zeer voldaan over mijn ontmoeting met de pastelkleuren van deze vogeltjes. Ze zijn inderdaad zeer fraai van kleur en de foto's in de boeken en op internet liegen er niet om. Ook het geluid zou ik niet vergeten. In september bij Krankesjön in Zweden kwam mij dit goed van pas. Wederom had ik het geluk baardmannen te horen en daarna ook te zien. Het is zeer de moeite waard om deze vogeltjes te ontdekken. Zo zal het een van mijn favoriete vogeltjes blijven.

Meinse van der Velde

Onder een onbarmhartige zon zinderde het jaar 2022 onverbiddelijk door naar 15 juli. Ik vierde in de kleine familiekring mijn 80ste verjaardag. De senioren van CNV, mijn vakbond waarin ooit KOV opging, keken mee. Begin juli kreeg ik een telefoontje: "Een felicitatieteam komt een handje geven en een cadeautje overhandigen." Datum en tijd afgesproken. Juist voor die dag kreeg Ellie de heel lang verwachte oproep uit Maastricht: woensdag opname, donderdag aortaklepvervangende en als alles naar wens verloopt een drietal dagen observatie, tenslotte naar huis. Ingreep slaagde, de uitslagen waren goed en Ellie kon in haar eigen omgeving aan de revalidatie beginnen. Zij is nu, begin december, gestaag op weg naar haar vroegere prestatieniveau.

De vrouwelijke felicitateerders meldde zich nu op 17 augustus. De contacten werden gelegd door Tilly Op den Kamp, de zus van wijlen Harrie, een oud-collega en trouwe vriend, begraven op 15 juli 2019 in zijn geboorteplaats Grevenbicht. Tilly werd vergezeld door Mia Creuwels. Na een uiterst gezellig

koffie- en vlaairondje, namen de dames afscheid met achterlating van enkele presentjes en een soort visitekaartje.

Onze punctuele en onvermoeibare hoofdredacteur, Jan Biemans, riep eind augustus zijn letterknechten op om het herfstnummer van "Bron 6" voor te bereiden. Het moest een speciale editie worden, want ons contactblad zou voor de 150ste keer verschijnen. Jan zette op de voorpagina afbeeldingen van nummers 1, 50 en 100. Voorzitter Arno meldde op pagina 2 dat hij jaloers was op zijn voorganger die in 1980 kon werken met een DB van 3 personen en nog eens 5 bestuursleden. Verder pochte hij dat we 52 jaar later nog dezelfde natuurgebieden bewandelen als in

1980, daarmee bewijzend dat de rekenlessen van de lagere school niet aan hem besteed waren. Zijn al even onsnuggere corrector liet het gewoon staan.

Bij de bestuursleden uit 1980 werd genoemd mevrouw Creuwels-Lebens. Waar heb ik die naam eerder gezien? Aha, het visitekaartje. CNV beschikt over een Rayon Activiteiten Groep Limburg Zuid, correspondentieadres:

M. Creuwels-Lebens. Nu was de cirkel rond. Voor mijn 8 kruisjes werd ik dus namens CNV gefeliciteerd door een voormalig IVN-bestuurslid. Een telefoongesprek bevestigde dit.

Onlangs hadden we opnieuw contact en dat liep uit op een klein interview. Mia Creuwels-Lebens vertelde mij dat een aantal familieleden uit de oudere generatie Lebens het IVN de mogelijkheid bood om het veelgeprezen “Goudhaantje” te bouwen op een unieke plek in het Limbrichterbos. Die betrokkenheid bij het IVN leidde ertoe dat ook zij een bijdrage wilde leveren en een plaats in het bestuur ging bekleden. Zij verhuisde naar Urmond, maar bleef trouw lid van ons IVN. Zij was aanwezig bij de feestelijke viering van het 50-jarig bestaan in het Podiumkerkje.

Mia Lebens volgde de opleiding tot kleuterleidster in Heerlen. Zij was in haar beroep actief in Einighausen en Nieuwstadt. Na 1968 was zij werkzaam in Born, eerst in het kleuteronderwijs, later in groep 3/4: daar werkte ze al veel samen met Tilly Op den Kamp. Mia trouwde met M. Creuwels en kreeg een dochter.

Mia is een kind uit het huwelijk van Felix Lebens en Bertha Frenken. Haar opa Lebens was al overleden voor zij geboren werd. Haar oma kan zij zich nog vaag voor de geest halen. Interessant voor mij is wel dat oma oorspronkelijk uit Maasniel kwam en de achternaam Cox voerde. De stamboom werd er even bijgehaald en wat bleek? Haar vader Felix en Ellies vader Paul waren volle neven. Mia en Ellie hebben een familieband, achternichten van elkaar. Toen Ellies kinderen nog drubelkes waren, kwamen ze wel eens op bezoek bij Lenie, Leenke, Mia en Frank op de Geitelberg. Gulheid en hartelijkheid vielen hun ten deel.

Eens kenden we in deze streken de schenking van koning Swentibold, maar dat bleef een sage, van veel recentere datum is de schenking van de familie Lebens aan het IVN en die werd werkelijkheid.

Hij is er weer.

Wie onze lokale krant regelmatig leest zal het niet ontgaan zijn. Tijdens de problemen rond het Sterrebos, eerder over geschreven, stond in de krant een stevig artikel “Heeft protesteren zin?” Enkele weken later “We roven de aarde leeg en al vijftig jaar weten we en ontkennen we dat.” “Kabinet strooit met miljarden: waar komt dat geld precies vandaan?” volgde, waarna “Onbevangen buitenstaander of slimme marketeer?” De auteur van deze artikelen is Robin van der Kloor, de laatste tijd vaak en zeer kritisch aanwezig in De Limburger. Het lezen van zijn artikelen is zeker de moeite waard. Wie is deze Robin van der Kloor? Geboren in 1980 en momenteel journalist voor De Limburger, nadat hij voor Elsevier en een tijdje freelance heeft gewerkt. Naast zijn liefde voor sport, wielrennen in het bijzonder, zijn het de laatste tijd vooral maatschappijkritische artikelen die meestal in de zaterdagkrant verschijnen. Aanvankelijk studeerde v.d. Kloor humanistiek maar hij besloot na enkele jaren de wereld te gaan verkennen om tenslotte in de journalistiek terecht te komen. Als we ons realiseren wat humanistiek is, nl. een mengeling van psychologie, filosofie en sociologie dan kan ik niet anders dan concluderen dat zijn eerste liefde nog volop doorklinkt in al zijn artikelen. Hij is zeer maatschappijkritisch met een brede interesse voor alles wat er werkelijk toe doet. Hij plaatst kanttekeningen zonder oordelen of veroordelen. Hij doet een beroep op het gezond verstand. Verklaart begrippen en termen en gebruikt geen moeilijke taal. Hij wil de lezer bij de les houden, raakt altijd de kern. Het lezen van zijn artikelen geeft meer inzicht in het hoe en waarom. Hij grijpt graag terug naar het rapport van De Club Van Rome “Grenzen aan de groei”, na vijftig jaar meer dan actueel. Wat is er veranderd? In 1962 maakte Exxon Mobile reclame met: “Elke dag produceren wij genoeg energie om zeven miljoen ton aan gletsjerijs te doen

smelten”. In de jaren zeventig was men op de hoogte van de problemen voor milieu en mens. Nu slaat men opnieuw alarm en kijken we met grote vrees naar de toekomst. Van der Kloor vraagt zich af of

we het plafond van de wereld raken. Helaas, of gelukkig is er geen reserve wereld. Wij IVN'ers zijn ons daar ook zeker van bewust en proberen waar mogelijk het tij te keren. We sluiten ons aan bij de roepende in de woestijn en hopen dat er geluisterd wordt. Soms hoor je "Ik zing mijn tijd wel uit!" Jammer, als dat het doel van ons bestaan is, staan we er triest voor. Ooit was ik gidsenleidster en van iedere gids werd verwacht elke dag een goede daad voor een ander te doen. Als we dat weer voor elkaar zouden krijgen was een roepende in de woestijn niet meer nodig.

Tip: neem de tijd en lees rustig uw krant, zeker op zaterdag.

Mieke

Toch weer nieuwe aanwinsten in onze vogelvitrine!

In ons IVN-home de Gaard hebben we een prachtige collectie opgezette vogels waar we heel trots op zijn. Vorig jaar meldden we dat onze vogelvitrine vol dreigde te raken. We hadden echter niet gerekend op onze oud-voorzitter Jo Beckers die wegens ruimtegebrek in zijn nieuwe onderkomen zijn mooie vogelcollectie met pijn in het hart moest wegdoen. Of IVN-Born hem kon en wilde helpen? Zo kwam er een grote verzameling opgezette vogels, maar ook marters, een wezel en andere dieren in de Gaard. We hebben zorgvuldig uit moeten zoeken waar we zelf nog een plekje voor hadden en een goede plaats voor de overblijvers. Gelukkig konden we de andere dieren overdragen aan het CNME de IJzeren Man in Weert, die er ook erg blij mee was. Onze vitrine is nu wel overvol, maar er is toch nog één stille wens: een ijsvogeltje zou in de vitrine geweldig staan. Mocht u er een dood en onbeschadigd vinden, stop hem/haar voorzichtig in een wc-papierrolletje, leg het beestje in een plasticzakje in de diepvries en waarschuw iemand van het IVN-bestuur of van onze BOG werkgroep.

U kunt elke dinsdagmorgen tussen 9.30 en 12.00 uur een kijkje naar de collectie komen nemen in de Gaard. Koffie staat klaar!

Op woensdagavond 26 oktober startten er 25 cursisten in de Gaard aan een nieuwe cursus 'Vogels herkennen' Ook daarbij wordt gebruik gemaakt onze vogelcollectie. De verbazing en bewondering over hoe klein en mooi bijvoorbeeld een goudhaantje er in werkelijkheid uitziet, kun je met een foto niet duidelijk maken.

Tel op **vrijdag 27, zaterdag 28 of zondag 29 januari 2023 één keer een half uur de vogels in uw tuin of op uw balkon**. Vliegen de vogels alleen over uw tuin? Die tellen niet mee. **U doet toch zeker ook mee?**

Sluipwespen, nuttige dieren

Dit kleine vliegende insect staat bekend om zijn vermogen eieren in of op andere insecten te leggen. Ongeveer een kwart van alle in Nederland voorkomende insecten zijn sluipwespen. Zij behoren tot de vliesvleugeligen en danken hun naam aan de dunne doorzichtige

vleugels.

Vrouwtjes hebben een legboor om eitjes mee af te zetten in of op de gastheer. Bij bijen is de legboor in de loop van de evolutie veranderd in een angel.

Een van de kenmerkende eigenschappen van de vliesvleugeligen is dat ze zorgen voor hun nageslacht, (broedzorg). Bijvoorbeeld bijen die hun eieren verzorgen in een bijenkast en mieren in een mierenhoop. Zo leggen sluipwespen hun eitjes in of op rupsen. Een andere eigenschap van vliesvleugeligen is dat ze zich ongeslachtelijk kunnen voortplanten. Bij sommige soorten sluipwespen zijn mannetjes zeldzaam of ontbreken zelfs.

Sluipwespen leggen hun eitjes op of in een insect of rups, dit noemt men parasiteren. Het insect of rups waar een eitje/eitjes in gelegd wordt noemt

men gastheer. Elke soort sluipwesp is gespecialiseerd op één soort insect. Dus bijna elk insectensoort heeft een specifiek sluipwespensoort dat hen parasiteert. In veel gevallen leggen vrouwtjes hun eieren met een legboor op of in de rups. Met de legboor kan ook een gif in de gastheer (rups) gespoten worden.

Dit gif kan afhankelijk van de soort sluipwesp verlammend of zelfs dodelijk zijn. De eitjes die uitkomen eten de gastheer van binnenuit op zodat de gastheer (rups) niet kan uitkomen. De larfjes van de sluipwesp verpoppen in de rups en komen als sluipwesp tevoorschijn. De sluipwespen zijn tot ongelooflijke dingen in staat. Sommige soorten leggen bijvoorbeeld eitjes die met een factor duizend in omvang toenemen voor ze uitkomen. Anderen produceren tot wel duizenden nakomelingen uit slechts één eitje. Een bepaald soort sluipwesp kan bijvoorbeeld niet door een uitgeharde rupsenhuid boren met haar legboor om het gif te injecteren. Zij is er wel toe in staat om op het moment van vervellen te wachten. Met haar voelsprieten kan ze dat bepalen. (Als de rups vervelt en de huid zachter is) kan ze haar verlammend gif injecteren en haar eitjes afzetten.

Van verschillende speciale eigenschappen van de sluipwesp wordt door de mens steeds meer gebruik gemaakt. In de land- en tuinbouw wordt bij de bestrijding van luizen, witte vlieg en verschillende motten gebruik gemaakt van de sluipwesp; dit is een milieuvriendelijke manier en als de luis en de witte vlieg verdwenen zijn verdwijnt de sluipwesp ook omdat hij zo op een bepaald insect gespecialiseerd is. Zelfs bij de bestrijding van eikenprocessierupsen is men proeven aan het doen om de sluipwesp daar ook in te zetten.

In Nederland zijn er zelfs bedrijven die sluipwespen per soort kweken om ze in de land- en tuinbouw in te zetten.

De sluipwesp heeft zelfs antennes om mee te ruiken. Planten die aangevreten worden door plaagdieren geven een bepaalde stof af om andere planten te waarschuwen. Een sluipwesp kan die stof ook opvangen en zo de plant vinden waar veel plaagdieren op zitten. Het is zelfs zo dat die geuren vaak specifiek zijn voor een soort of zelfs de leeftijd van een rups die op een plant zit. Een wonder dat de sluipwesp op een heel grote akker zijn slachtoffers zo goed weet te vinden. Een sluipwesp kan dus van afstand ruiken welke gastheer (rups) op een plant zit.

De mens is nu bezig met deze eigenschap om te kijken of hij de sluipwesp kan leren om bepaalde geuren te herkennen en dan te waarschuwen. Zoals een hond beloond wordt met iets lekkers kan de sluipwesp leren om de geur van een plant te onthouden als ze beloond wordt met gastheren (rupsen). Zo zou de sluipwesp wel eens een alternatief kunnen zijn voor dure en traag lerende speurhonden.

Sluipwespen en ook bijvoorbeeld honingbijen kunnen goed en snel getraind worden om bijvoorbeeld hasj en explosieven op te sporen. Ze worden dan beloond met suikerwater.

Het is moeilijk om een sluipwesp te volgen naar een bron. Daarom worden de getrainde insecten in een doosje gedaan waardoor vervolgens de te testen lucht wordt geblazen. Een videorecorder met computer kan het veranderend gedrag herkennen en waarschuwen.

In mijn insectenhotel heb ik gezien hoe een sluipwesp met een centimeterslange legboor heel voorzichtig en met veel geduld zijn achterlijf optilt en de legboor in de richting van de larve steekt, daar legt hij een eitje op. Dit proces kan wel tot 20 minuten duren.

Worden sluipwespen de speurhonden van de toekomst met misschien nog meer toepassingsmogelijkheden?

Opbrengst Rabo ClubSupport

Bedankt!

Bedankt!

Bedankt!

Iedereen die bij Rabo ClubSupport 2022 een stem heeft uitgebracht op IVN Born-Land van Swentibold bedankt! Jullie stemmen hebben IVN Born het mooie bedrag opgeleverd van € 658,35.

Wijzigingen van de IVN contributie per 1 januari 2023

Wij volgen de contributiewijzigingen van het IVN zoals goedgekeurd door de Landelijke Raad en onze Algemene Ledenvergadering.

Deze bedragen zullen ook bij ons IVN per 1-1-2023 aangepast worden.

Onderstaand treft u de wijzigingen aan.

Contributie

	Oud	Per 1-1-2023	
IVN lid	€ 24,-	€ 25,-	Lid IVN Landelijk en IVN Born
Huisgenoot-lid	€ 12,-	€ 12,50	Lid IVN Landelijk en IVN Born
Donateur	€ 12,-	€ 12,50	Donateur IVN Born

Een hogere bijdrage wordt natuurlijk zeer op prijs gesteld. De bijdrage voor het collectief abonnement op de Natuurgids blijft hetzelfde (€17,00/jr.).

Betaalwijze: Incasso

Dit heeft onze voorkeur. In maart 2023 zal het bedrag geïncasseerd worden.

Heeft u nog geen machtiging afgegeven en wilt u dit alsnog doen, ga naar onze IVN-website en vul in: <https://www.ivn.nl/afdeling/born-land-van-swentibold/incassomachtiging-leden-en-donateurs>

Betaalwijze: Eigen overboeking

Graag pas in maart 2023 na ontvangst van uw contributienota het bedrag overboeken naar: IVN Born-Land van Swentibold

IBANnummer: NL64RABO 01083 9494 8

Vermeld hierbij uw naam en lidnummer. Dit staat op de nota!

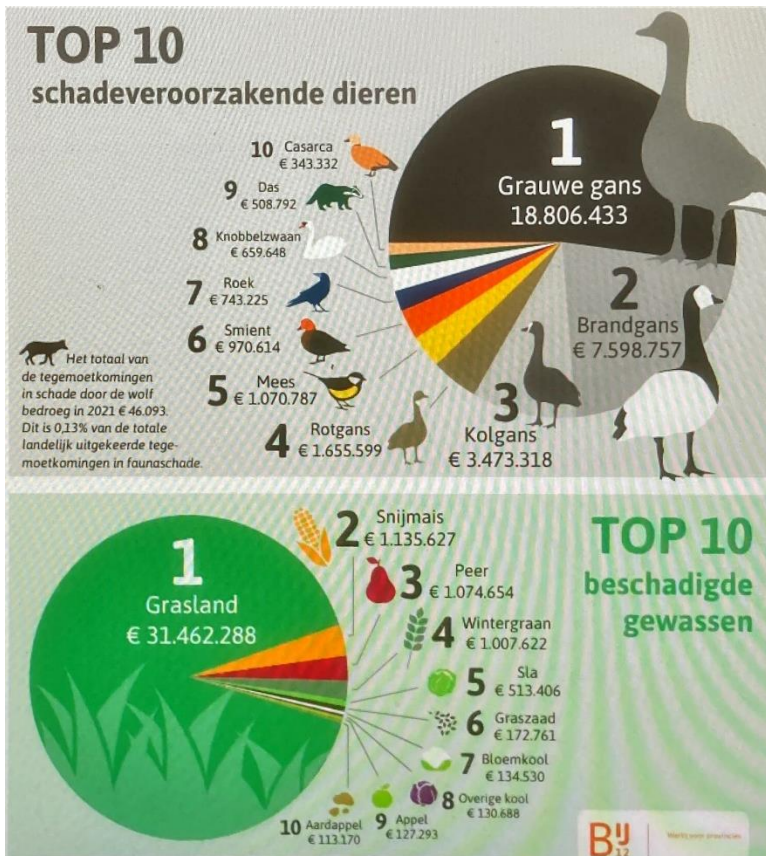
Indien U zelf Uw bank gemachtigd heeft voor een periodieke overboeking, graag het contributiebedrag aanpassen.

Mocht u onverhoopt uw lidmaatschap per 1-1-2023 willen beëindigen dan moet u dat uiterlijk vóór 15-12-2022 schriftelijk of per e-mail doorgeven ivnborn leden@gmail.com

Bij voorbaat dank van penningmeester: Meinse van der Velde

Wist u dat?

Regelmatig komen er artikelen in het nieuws over wildschade die bij de agrariërs wordt aangericht. Om deze schade te compenseren is er een rijksfonds waar men een beroep op kan doen. In 2020 werd € 31.597.415 aan schade vergoed. Uit onderstaand grafiekje blijken dat in het Nederlands graslandparadijs overwinterende ganzen de meeste schade te veroorzaken. Verrassend vond ik dat kool- en pimpelmezen met € 1,1 miljoen schade door het aanpikken van appels en peren een onverwachte vijfde plaats innemen. De regelmatig negatief in het nieuws komende wolf staat pas op de 8^e plaats met een schadebedrag van €74.032,- Voor uitgebreidere info zie: <https://www.foodlog.nl/artikel/na-de-gans-brengt-de-mees-de-meeste-schade-toe-aan-de-landbouw/>

Activiteitenprogramma

Woensdag 28 december: 14.00 uur

Oliebollenwandeling, eerst een wandeling door het Limbrichterbos en daarna gezellig samenzijn met heerlijke oliebolletjes in Bron 6* voor alle IVN leden/donateurs en hun familie.
Parkeren: P-plaats Dierenbescherming Limburg, Langereweg 9, Born
Vertrek wandeling: 14.00 uur Bron 6*

Zondag 29 januari: start 10.30-11.00 uur

Uitgezette snertwandeling door het Limbrichterbos.
Na afloop dampende erwtensoep in Bron 6*.
Vertrek: P-plaats Dierenbescherming Limburg, Langereweg 9, Born.
Info: Neli Kalisvaart, 046-4511993

Donderdag 9 februari: 19.30 uur

Films: "de wilde Vijgenboom- koningin van de bomen" en "de Wurgvijgenboom" door Jean Engels. Locatie: Podiumkerkje, Heilig Kruisstraat 30 Grevenbicht. (parkeren op de Markt van Grevenbicht).

Zondag 5 maart: 9.00 uur

Wandeling: Lus van Linne. Vertrek: 9 uur vanaf
P-plaats zwembad Weerderhof, Oeveren 19, Linne o.l.v. Jean Engels en Meinse v/d Velde.

Donderdag 16 maart 19.30 u

Film: "De eik; grootste overlever van de natuur" door Jean Engels.
Locatie: Podiumkerkje, Heilig Kruisstraat 30 Grevenbicht. (parkeren op de Markt van Grevenbicht).

Donderdag 23 maart: 19.30 uur

Algemene ledenvergadering IVN: na de pauze een presentatie door Meinse v/d Velde over zijn natuurervaringen in de Banen, Sarsven, Kwegt en Weeterbos.
Locatie: Podiumkerkje, Heilig Kruisstraat 30 Grevenbicht. (parkeren op de Markt van Grevenbicht). Info: Arno Duwel; 046-4853003.

Donderdag 13 april: 19.30 uur

Presentatie over: "Wandelen naar Santiago de Compostella" door Jules Sondejker
Locatie: Podiumkerkje, Heilig Kruisstraat 30 Grevenbicht. (parkeren op de Markt van Grevenbicht).

Zondag 16 april: 8.00 uur

Vogelwandeling: Koningssteen Thorn.
Vertrek: carpoolen 7.30 uur bij IVN home "de Gaard", P-plaats bij Kasteelpark in Born, 8.00 uur P-plaats dagstrand "de Grote Hegge", Thorn (bij rotonde Waterstraat-Grootheggerlaan rechtdoor). Info: W. Wackers 06-41288350

Ook de gemeente Sittard-Geleen-Born steunt het IVN

Redactie:	Mieke Dullens, Jan Biemans, Jan Cox, Arno Duwel
IVN secretariaat:	Neli Kalisvaart
Marcus Aurelius 21	6121 NX Born
Tel: 046 – 4511993	IVN bankrek: NL64Rabo 010 83 94 948
E-mail:	ivnborn.secretaris@gmail.com
Website	www.ivn.nl/afdeling/born-land-van-swentibold
Facebook:	https://www.facebook.com/IVNBorn/
Twitter	https://twitter.com/IVN_Swentibold

Ter informatie, de diverse lidmaatschappen en de bijbehorende contributie voor 2023.

Soort	Contributie*)	Wat houdt dit in	Je krijgt
IVN-lid	€ 25,00	Lid IVN landelijk en IVN-Born	4 x Bron6 4 x Mens & Natuur
Huisgenoot-lid (alleen samen met een IVN-lid)	€ 12,50	Lid IVN landelijk en IVN-Born	
Donateur	€ 12,50	Donateur IVN-Born	4 x Bron6

*) Een hogere bijdrage wordt natuurlijk zeer op prijs gesteld.

Natuurgids: een IVN-lid en een donateur kunnen aan hun lidmaatschap een abonnement op de Natuurgids toevoegen tegen gereduceerd tarief (€ 17,-/jr.*). U ontvangt dit mooie tijdschrift dan 8 x per jaar.

***Dit geldt alleen bij een collectief abonnement via lokale IVN.**

**Mooie Kerstdagen en alle goeds
in het Nieuwe Jaar**

**namens het bestuur
van I.V.N. Born- L.v. Sw.**

Een bedankje voor onze trouwe bezorgers!!

Om de bijna 250 stuks van "Bron 6" weer bij de leden in de bus te krijgen, zijn 4 x per jaar heel wat vrijwilligers in de weer.

Dat bespaart de vereniging een flink bedrag aan portokosten!

*Hierbij willen we namens de redactie en het bestuur deze IVN'ers heel hartelijk danken voor hun inzet. **Chapeau!!!***

Kasteelpark Born

Kasteelpark 38 | 6121 XK Born | Tel: 046-4851950

www.kasteelparkborn.nl

**Even lekker neuzen ...
... voor een goed boek**

www.boekhandelkrings.nl

Brandstraat 23, 6131 CS Sittard
046 - 452 81 00 | sittard@boekhandelkrings.nl

P Snel Drukkerij Pasklaar

**Voor Verantwoord
Drukwerk**

Koffiehuis "het ijzerenbos"

Ook Uw Adres voor:

- * Feesten / Partijen*
- * Teambuilding*
- * Koffietafels*
- * Vergaderingen*

Heerenstraat 3a Susteren Tel: 046-4395545

www.koffiehuishetijzerenbos.nl